

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนโรงเรียนแม่สะเรียง “บริพัตรศึกษา” จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประชากรที่ใช้คือ ผู้บริหารและครูจำนวน 67 คนของโรงเรียนแม่สะเรียง “บริพัตรศึกษา” จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2553 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวข้างต้น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และร้อยละ

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ในด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดได้ให้ข้อมูลไว้ว่าได้ส่งเสริมการปฏิบัติตามระเบียบวินัย เช่น การตรวจเครื่องแต่งกาย ทรงผม การเข้าแถวและระเบียบแถวของนักเรียน การสอดแทรกวินัย คุณธรรม จริยธรรมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และได้อบรมวินัย คุณธรรม จริยธรรม ในคาบโฮมรูม และมีผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้จัดคาบอบรมวินัย คุณธรรม จริยธรรมทุก สัปดาห์ เข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรมทุกปีการศึกษา และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุก ศาสนาโดยไม่แบ่งแยก แต่มีผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนไม่ทราบว่าได้ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ประเมินผลการปฏิบัติ งานส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อย ได้ให้ข้อมูลไว้ว่าไม่ได้ชี้แจงในคู่มือการปฏิบัติงานส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้มีวินัย คุณธรรม จริยธรรมให้คณะครูเข้าใจ ไม่ได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้มีวินัย คุณธรรม จริยธรรมให้กับคณะครูเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และให้ตัวแทนนักเรียนมี ส่วนร่วมกำหนดบทลงโทษนักเรียนที่ฝ่าฝืนวินัย รวมทั้งไม่ทราบว่าได้เผยแพร่ผลการปฏิบัติงาน ส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมให้ผู้ปกครองทราบ สำหรับปัญหาที่พบ ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนน้อยได้ให้ข้อมูลไว้ว่านักเรียนขาดระเบียบวินัย ไม่รู้หน้าที่ของตน ไม่เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่มี จิตสาธารณะ และมีความอ่อนน้อมถ่อมตน สามารถเข้าถึงสื่อที่หลากหลายและอันตรายได้ง่าย ในขณะที่เดียวกันการประสานงานที่ยังไม่ดีพอทำครูให้ขาดความร่วมมือและไม่ทราบแนวทาง ในการปฏิบัติร่วมกัน ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมพัฒนานักเรียน วินัย คุณธรรม จริยธรรมที่ไม่ น่าสนใจ และโรงเรียนไม่มีระเบียบวินัยที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร อีกทั้งยังมีการแทรกแซง

การปฏิบัติงานของครูฝ่ายปกครองโดยผู้บริหารทำให้ไม่สามารถลงโทษนักเรียนที่ทำผิดกฎระเบียบข้อบังคับได้อย่างเด็ดขาด และยังขาดการส่งเสริมพัฒนา รวมถึงการนิเทศ กำกับ ติดตาม ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างยากลำบาก โดยได้มีข้อเสนอแนะว่าควรกำหนดบทลงโทษนักเรียนที่ทำผิดกฎระเบียบข้อบังคับเป็นลายลักษณ์อักษร เข้มงวดมากขึ้น และลงโทษตามที่ระบุไว้ในบทลงโทษอย่างจริงจัง ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูโดยแต่งตั้งคณะทำงานอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ให้ครูอบรมให้ความรู้แก่นักเรียน และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม ให้น่าสนใจมากขึ้นประสานงานกันกับทุกฝ่าย เช่น การเชิญวิทยากรภายนอก อีกทั้งต้องส่งเสริมนักเรียนที่มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนทุกคน

ในด้านการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้จัดคาบโฮมรูม อย่างน้อย 1 คาบ/สัปดาห์ และจัดประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้แต่งตั้งครูเป็นคณะกรรมการปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่งตั้งครูที่ปรึกษาประจำชั้นตามความเหมาะสมให้ครูดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การให้ครูที่ปรึกษาเยี่ยมบ้านนักเรียน และจัดเก็บข้อมูลนักเรียนที่มีลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ แต่มีผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ไม่ได้ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนให้น่าอยู่ ปลอดภัย มั่นคงหรือลดตาคน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเพื่อน และไม่ได้แจ้งให้ผู้ปกครองทราบทันทีเมื่อนักเรียนไม่เข้าเรียน อีกทั้งยังไม่ทราบว่าได้แก้ปัญหาให้กับนักเรียนอย่างทันเหตุการณ์ ไม่ทราบว่าได้จัดทำคู่มือการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแต่ละช่วงชั้นและให้นักเรียนมีส่วนร่วมแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเพื่อน สำหรับปัญหาที่พบ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยได้เสนอไว้ดังนี้ ครูมีภาระงานมาก มีข้อจำกัดเรื่องเวลา การคมนาคมที่ยากลำบาก บุคลากรบางคนไม่เห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเท่าที่ควร การดำเนินงานยังไม่เป็นระบบ การจัดเก็บข้อมูลยังล้าสมัยและการแก้ปัญหาล่าช้า ไม่ทันเหตุการณ์ โดยมีข้อเสนอแนะว่าคณะครูควรให้ความสนใจในการปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มากขึ้น ควรจัดทำตารางการปฏิบัติงาน จัดกิจกรรมที่น่าสนใจมากขึ้น ใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน สนับสนุนการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานต่าง ๆ และควรมีงบประมาณสนับสนุน เช่น ค่าน้ำมัน

ในด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้เลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนตามแนวทางการเลือกตั้งทั่วไป และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้แต่งตั้งกรรมการนักเรียนปฏิบัติงานด้านประชาธิปไตย ได้ให้ครู

ส่งเสริมนักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม และได้แต่งตั้งกรรมการนักเรียนปฏิบัติงานด้านประชาธิปไตย แต่มีผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนไม่ทราบว่าได้เผยแพร่ผลการปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยได้ให้ข้อมูลไว้ว่าไม่ได้จัดทำผู้แสดงความคิดเห็นไว้ตามจุดต่างๆ ของโรงเรียน ไม่ได้จัดทำคู่มือแจกนักเรียนเพื่อให้ทราบสิทธิและหน้าที่ของนักเรียนตามระบอบประชาธิปไตย ไม่ได้จัดทำคู่มือครูเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ไม่ได้ให้ครูมีส่วนร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และไม่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ส่วนปัญหาที่ส่วนน้อยได้เสนอไว้มีดังนี้ นักเรียนไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตย เนื่องจากกิจกรรมมีน้อยและไม่น่าสนใจ นักเรียนไม่กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกที่ควร และยังขาดความชัดเจนของนโยบายที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ทำให้ครูไม่ทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรจัดทำนโยบายที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม แต่งตั้ง มอบหมายงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ตามความเหมาะสม จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จริงจังและน่าสนใจมากขึ้นโดยอาจจะเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้แก่นักเรียนและสนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงออกในทางที่ดี

อภิปรายผล

ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบข้อมูลที่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนแม่สะเรียง “บริพัตรศึกษา” จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ให้ไว้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ในด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน และการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ได้นำมาอภิปรายดังนี้

ในด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดได้ให้ข้อมูลไว้ว่าได้ส่งเสริมการปฏิบัติตามระเบียบวินัย เช่น การตรวจเครื่องแต่งกาย ทรงผม การเข้าแถวและระเบียบแถวของนักเรียน โดยเฉพาะครูเวรประจำวันที่ดูแลนักเรียนหน้าประตูโรงเรียนและหน้าเสาธง ครูที่ปรึกษา และครูประจำวิชาช่วยกันตรวจและตักเตือนนักเรียนอยู่เสมอ ดังที่สำนักงานบริหารการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2552, หน้า 40) ได้กำหนดไว้ว่าการส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย ได้แก่ การตรงต่อเวลา ความสะอาด การแต่งกาย การเข้าแถว การแสดงความเคารพ การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับและแนวปฏิบัติของโรงเรียน อย่างชัดเจน สอดคล้องกับขอบข่ายของระเบียบวินัยที่ รุ่ง พูลสวัสดิ์ (2526, หน้า 104) ได้ให้ไว้ว่า (1) ระเบียบวินัยเกี่ยวกับความประพฤตินักเรียน ได้แก่การแต่งกาย ความอ่อนน้อมถ่อมตน การตรงต่อเวลา ไม่ข้องแวะกับสิ่งเสพติดและของมีค่า (2) ระเบียบวินัยเกี่ยวกับความประพฤติในชั้นเรียน

ได้แก่ ไม่แสดงพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ต่อนักเรียน ครู และสมบัติของโรงเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดได้ให้ข้อมูลไว้อีกว่าได้สอดแทรกวินัย คุณธรรม จริยธรรมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และได้อบรมวินัย คุณธรรม จริยธรรม ในคาบโฮมรูม และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้จัดคาบอบรมวินัย คุณธรรม จริยธรรมทุกสัปดาห์ ได้เข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรมทุกปีการศึกษา และได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกศาสนาโดยไม่แบ่งแยกเป็นไปตามที่สำนักงานบริหารการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2552, หน้า 41) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการนั้นต้องมีการจัดกิจกรรมพร้อมทั้งมีหลักฐานแสดงว่าได้จัดกิจกรรมเป็นลายลักษณ์อักษรและจัดกิจกรรมเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ปรากฏผลต่อพฤติกรรมนักเรียนอย่างเด่นชัด ซึ่งใกล้เคียงกับที่กานดา อมรเพชรกุล (2540, หน้า 71-79) ที่ได้ศึกษา พบว่าได้ร่วมมือกันระหว่างอาจารย์หัวหน้าระดับกับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ปกครอง ในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนโดยทันที ได้จัดเข้าค่ายคุณธรรมทุกปีการศึกษา ได้เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ยังมีการมอบเกียรติบัตรเพื่อยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีความประพฤติดี มีคุณธรรมจริยธรรม และเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ และมอบเกียรติบัตรเพื่อยกย่องชมเชยครูที่มีคุณธรรมดีเด่นกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นครูประจำชั้นดีเด่น ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ คล้ายกับบลินี นุตยจิตะ (2543, หน้า 133-137) ที่ได้ศึกษา พบว่าโรงเรียนมีโครงการแนวทางการจัดกิจกรรมและมีการจัดครูดูแลและรับผิดชอบอย่างชัดเจน ด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรม ได้จัดอบรมชี้แจงเพื่อให้นักเรียนเข้าใจในกฎ ระเบียบ วินัยต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างชัดเจน กวดขันด้านความประพฤติของนักเรียน โดยให้ครูเป็นตัวอย่างแก่นักเรียน โดยเฉพาะครูที่ปรึกษา ควรดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด มีการลงโทษนักเรียนตามความเหมาะสมตามกฎหมาย ระเบียบที่กำหนดไว้คอยติดตามการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมเพื่อป้องกันการกระทำผิด เช่นเดียวกับสนธิท บุญเจริญ (2545, หน้า 54) ได้ศึกษาการปฏิบัติ งานปกครองนักเรียนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม จังหวัดเชียงราย พบว่าครูและนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า โรงเรียนได้จัดครูเวรประจำวันเพื่อดูแลนักเรียนหน้าประตูโรงเรียนและหน้าเสาธง มีการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนโดยครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้นและพระสงฆ์อย่างสม่ำเสมอ คล้ายกันกับเจริญ กาละ (2542, หน้า 70-73) ได้ศึกษาการบริหารงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนดอกคำใต้วิทยาคม จังหวัดพะเยา พบว่าในด้านจริยธรรม ได้จัดการอบรมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียนทุกสัปดาห์ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีความประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นคนดี ด้านวินัยนักเรียน ได้จัดครูที่ปรึกษาควบคุมดูแล ให้คำปรึกษา แนะนำนักเรียนรวมทั้งการทำกิจกรรมหน้าเสาธง ในทำนองเดียวกันประสิทธิ์ ยิ่งสมัคร (2546, หน้า 52-58) ได้ศึกษาพบว่าโรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอทุกครั้ง

และจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ได้ปลูกฝังประชาธิปไตยในทุกสาระการเรียนรู้ ครูที่ปรึกษาได้ควบคุมดูแลการจัดกิจกรรมหน้าเสาธงทุกวัน และมีเวรประจำวัน ทำหน้าที่ตรวจตราความประพฤติของนักเรียน มีแนวทางในการลงโทษนักเรียนที่ทำผิดวินัยอย่างชัดเจนและพิจารณาลงโทษอย่างเป็นระบบมีบุคลากรรับผิดชอบในแต่ละระดับชั้น ครูที่ปรึกษาต้องออกเยี่ยมบ้านและเก็บข้อมูลประวัติของนักเรียน ห้องที่รับผิดชอบ นอกจากนี้พนมรศ ตุ่นสีโส (2551, หน้า 85-95) ได้ศึกษาพบว่า โรงเรียนได้ส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม จัดทำโครงการส่งเสริมให้ครูสอดแทรก วินัย คุณธรรม จริยธรรมในการจัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม เช่น ได้จัดค่ายพลังปัญญาให้กับนักเรียนทุกคน จัดค่ายพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 จัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น

ในด้านการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ได้จัดคาบโฮมรูม อย่างน้อย 1 คาบ/สัปดาห์ และจัดประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ได้ให้ข้อมูลไว้ว่าได้แต่งตั้งครูเป็นคณะกรรมการปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน การแต่งตั้งครูที่ปรึกษาประจำชั้นตามความเหมาะสม การให้ครูดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การให้ครูที่ปรึกษาเยี่ยมบ้านนักเรียน และการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนที่มีลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ ดังที่สำนักงานบริหารการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2552, หน้า 43) ได้ระบุว่าในการปฏิบัติงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ดีนั้นจะต้องปฏิบัติ ดังนี้ (1) การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนจะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเป็นลายลักษณ์อักษร มีแผนงานและโครงการเป็นลายลักษณ์อักษร ได้ดำเนินงานตามแผน ได้ประเมินผลการดำเนินงานและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนางาน และมีการดำเนินงานการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง (2) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนจะต้องมีการมอบหมายให้ครูดูแลรับผิดชอบกลุ่มนักเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร มีคำสั่งให้ครูผู้รับผิดชอบยังดำเนินการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลและให้ดำเนินการศึกษา และมีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดกลุ่มนักเรียน (3) การคัดกรองนักเรียน โรงเรียนจะต้องมีเครื่องมือสำหรับใช้ในการคัดกรองนักเรียน มีการประชุมชี้แจงครูเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการคัดกรองนักเรียน ครูต้องดำเนินการคัดกรองนักเรียนตามแนวปฏิบัติ ต้องมีคณะกรรมการร่วมพิจารณาผลการคัดกรองนักเรียน ได้จำแนกนักเรียนอย่างชัดเจนและครอบคลุมทุกกลุ่ม (4) การดำเนินงานป้องกันการแก้ไขปัญหานักเรียน โรงเรียนจะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่มีปัญหาที่เป็นกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา มีการกำหนดแนวทางวิธีการป้องกันและแก้ไข มีหลักฐานการป้องกันและแก้ไขตามวิธีที่กำหนดไว้ และมีการแก้ปัญหาร่วมกันกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังต้องติดตามประเมินผล

และนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินการแก้ไขปัญหา (5) การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักเรียน โรงเรียนต้องมีข้อมูลนักเรียนที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา ได้กำหนดแผนงานและโครงการ ได้ดำเนินงานตามแผนงานและโครงการตามที่วางแผนไว้ ได้ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและต้องมีการติดตามประเมินผล และนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน (6) การส่งต่อนักเรียน โรงเรียนต้องมีข้อมูลนักเรียนที่ควรได้รับการส่งต่อ มีแนวปฏิบัติในการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ได้ส่งต่อนักเรียนตามแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ ได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ติดตามประเมินผลและนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน เช่นเดียวกันกับกรมสุขภาพจิต (2551, หน้า 7) ได้กล่าวว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องมีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นำข้อมูลพื้นฐานมาวิเคราะห์ เพื่อเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้องซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การเดาและเกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด โดยครูที่ปรึกษาเป็นผู้ปฏิบัติ จัดกิจกรรมการส่งเสริมคือการจัดกิจกรรมโฮมรูม การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนเป็นต้น ซึ่งสัมพันธ์กับที่สนิท บุญเจริญ (2545, หน้า 54) ได้ศึกษาพบว่า ได้แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายปกครองเพื่อรับผิดชอบการบริหารงานปกครองและดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนโดยครูที่ปรึกษา ในทำนองเดียวกันประสิทธิ์ ยิ่งสมัคร (2546, หน้า 57-58) ได้ศึกษาพบว่าโรงเรียนได้แต่งตั้งบุคลากรเพื่อรับผิดชอบและดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาต้องออกเยี่ยมบ้านและเก็บข้อมูลประวัติของนักเรียนห้องที่รับผิดชอบ แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามกิจกรรมโฮมรูมตามความต้องการของนักเรียนตามที่นักเรียนเสนอ เช่นเดียวกับราตรี ตนเล็ก (2550, หน้า 133-137) ได้ศึกษาพบว่า ได้ส่งเสริมนักเรียนโดยการจัดคาบโฮมรูม ประชุมผู้ปกครอง จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษ ซึ่งคล้ายกับฉัฐพล เงินใส (2551, หน้า 56) ได้ศึกษาพบว่า ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้จัดกิจกรรมโฮมรูมและจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน นอกจากนี้ เสถียร ทามัง (2551, หน้า 78-83) ได้ทำการศึกษาพบว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้ปฏิบัติ เรื่องการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และได้สอบถามสิ่งที่นักเรียนต้องการ แต่บางส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติ คือ การใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) และการเยี่ยมบ้านนักเรียน

ในด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดได้ให้ข้อมูลไว้ว่าได้เลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนตามแนวทางการเลือกตั้งทั่วไป และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ว่าได้แต่งตั้งกรรมการนักเรียนปฏิบัติงานด้านประชาธิปไตย ได้ให้ครูส่งเสริมนักเรียนทำงานเป็นกลุ่มได้ปฏิบัติ และได้แต่งตั้งกรรมการนักเรียนปฏิบัติงาน

ด้านประชาธิปไตย สอดคล้องกับโรงเรียนแม่สะเรียง “บริพัตรศึกษา” (2552, หน้า 28) ที่ได้มอบหมายงานส่วนของการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ดังนี้ (1) จัดทำแผนงานและโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนทุกด้านตามระบอบประชาธิปไตย (2) จัดโครงการและกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องประชาธิปไตย เช่น การรณรงค์การเลือกตั้งอย่างเปิดเผย (3) กำกับดูแลคณะกรรมการนักเรียน ให้จัดทำโครงการและกิจกรรมเลือกตั้งประธานนักเรียนทุกปี (4) จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับวัย เอื้อต่อการเรียนรู้ ตอบสนองความสนใจ ความต้องการ ความถนัดของผู้เรียนเน้นการมีส่วนร่วมตามระบอบประชาธิปไตย สัมพันธ์กับ กานดา อมรเพชรกุล (2540, หน้า 71-79) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานปกครอง นักเรียนโรงเรียนวัฒนโนทัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าได้ปฏิบัติงานตามปฏิทินที่กำหนดไว้ มีการจัดแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้สอดคล้องกันนโยบายของโรงเรียนอย่างเหมาะสม ซึ่งคล้ายกับ เจริญ ธีรธนาภักย์ (2545, หน้า 61-70) ได้ศึกษาพบว่า ได้ส่งเสริมการเลือกตั้ง โดยการเลือกตั้ง ตามแนวการเลือกตั้งทั่วไป และส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม มีคณะกรรมการ รับผิดชอบงาน ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย มีสารวัตรนักเรียน และได้ประเมินผลการปฏิบัติงาน เมื่อสิ้นปีการศึกษา ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานของคณะครูและนักเรียน จากนั้นรายงานผลการปฏิบัติงาน ให้ผู้บริหารทราบ และนำผลนั้นมาวางแผนในการดำเนินงานในปีการศึกษาต่อไป ซึ่งใกล้เคียงกับ อติสร เทพเจริญ (2551, หน้า 61-71) ได้ศึกษาพบว่า ทุกโรงเรียนมีโครงการประชาธิปไตย ในโรงเรียน ครูปลูกฝังให้เกิดความรักความสามัคคี เน้นกระบวนการกลุ่มในห้องเรียนและนอก ห้องเรียน กิจกรรมพี่ช่วยเหลือน้อง คนเก่งช่วยคนอ่อนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรม ผู้นำอนามัย ชักชวนให้เด็กเกิดจิตอาสา ช่วยเหลือ มีน้ำใจ การยกย่องคนดี คนเก่ง ระบบรุ่นพี่ดูแล รุ่นน้องการให้นักเรียนรู้จักเสียสละ เป็นต้น ในทำนองเดียวกันเอกรินทร์ คล้ายหิรัญ (2552, หน้า 63-66) ได้ศึกษาพบว่า ในการดำเนินงานสร้างเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตย ในด้านการจัด องค์การบริหารให้เป็นประชาธิปไตย ได้มีคณะกรรมการนักเรียนหรือสถานะ มีคณะทำงานของ นักเรียนในรูปของหมู่สี ในด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตย พบว่าครูได้ให้ ความรัก ความเมตตา เอาใจใส่นักเรียนอย่างเป็นกันเอง ให้นักเรียนอยู่ร่วมกันโดยปราศจาก การแบ่งแยก ในด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตยพบว่าการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยิ้มแย้มแจ่มใสและเคารพกัน และในด้านการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนพบว่าได้ส่งเสริม ให้ครูในโรงเรียนเห็นความสำคัญ และปฏิบัติตามหลักการประชาธิปไตยในโรงเรียนตามหลัก การวชิรธรรมและหลักสามัคคีธรรม ในขณะที่นลินี นุตย์จิตะ (2543, หน้า 133-139) ได้ศึกษา พบว่า ทางโรงเรียน ยังไม่มีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในประชาธิปไตย ควรมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมและปลูกฝังประชาธิปไตยสร้างบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตยในโรงเรียน

ทำนองเดียวกับพนมรศ ตุ่นสีโส (2551, หน้า 85 - 95) ที่ได้ศึกษา พบว่าในการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ด้านการประเมินผลงานด้านกิจการนักเรียน ตามความคิดเห็นของทุกฝ่าย เห็นว่ายังต้องปรับปรุงอยู่มาก โดยจะต้องเน้นการประชาสัมพันธ์ให้เห็นผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน โรงเรียนแม่สะเรียง “บริพัตรศึกษา” จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ดังนี้

1. ควรแต่งตั้งกรรมการเพื่อปฏิบัติงานด้านต่างๆ อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร
 2. ควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานต่างๆ พร้อมแจกจ่าย ชี้แจงและเผยแพร่ไปยังผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างถูกต้องตรงกัน
 3. ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งในการร่วมกำหนดนโยบาย การปฏิบัติงาน และการประเมินผล
 4. ควรจัดทำตู้แสดงความคิดเห็นไว้ตามจุดต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ หรือแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับนักเรียนที่มีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์
 5. ควรประเมินและนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุงการทำงานอย่างจริงจัง
 6. ควรศึกษาโดยใช้เครื่องมือแบบอื่น เช่น การสังเกตหรือการสัมภาษณ์
 7. ควรศึกษาการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนด้านอื่น ๆ เช่น งานบริการนักเรียน
- งานหอพักนักเรียน เป็นต้น
8. ควรศึกษาการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนใกล้เคียงเพื่อนำผลการศึกษาและข้อเสนอแนะมาเปรียบเทียบกัน